Dinsdag, 2 Juni 1942 DAGBLAD 59ste Jaargang. No. 3614

AMIGOE DI CURAÇAO

Dit blad verschijnt dagelijks (behalve 's Zondags)
Abonnementsprijs voor het Gebiedsdeel
fl. 1.50 per maand [Aruba fl. 2.—] bij vooruitbetaling.
Afzonderlijke nummers fl. 0.10.

Adm.: Tel. 1550. Redactie: Tel. 1858.
Hoofdredacteur: Dr. JOH. HARTOG
Spreekuur van de Redactie 16—18 uur.
Bureaux: Conscientiesteeg 27—29.
Adres Postbus 80, Willemstad.
Uitgeefster: Paulus-drukkerij.

Kantoor Verenigde Staten: M. D. BROMBERG & Ass. Inc
19 to 25 West 44th Street, New York N. Y.
Kantoor voor Redactie en Administratie Aruba:
J. E. CROES, Postbus 14, Nassaustraat, Oranjestad, Telef. 38

De Raf vloog over Essen....

Daar gáán de Nazies: uit het Rijnland.

Kantelbergs en Keulens luister geschonden.

THANS GING ESSEN ERAAN.

Verklaringen van Churchill in het Lagerhuis.

Premier Winston Spencer Churchill maakte bekend, dat 1036 vliegtuigen van de Royal Airforce gisteravond Duitsland aanvielen en alle het gebied van Essen bestookten. De eerste berichten gaven te kennen, dat talrijke uitgebreide branden werden veroorzaakt door de lucht-armada. Churchill zeide, dat 35 bommenwerpers worden vermist van de operaties.

Churchill verklaarde: „Ik wens niet dat men zal denken, dat al onze aanvallen op Duitsland in de toekomst zullen geschieden op een schaal van meer dan 4 cijfers. De methoden van de aanval zullen voortdurend variëren overeenkomstig de omstandigheden. Van de andere kant merken deze twee grote nachtelijke bombardementen (op Keulen en Essen) de inleiding van een nieuwe phase in het Britse lucht-offensief tegen Duitsland en dit zal opmerkelijk in omvang toenemen als de luchtmacht van de Verenigde Staten — hetgeen spoedig zal gebeuren — zich bij de onze voegt."

Sprekende in het Lagerhuis verklaarde de Premier, dat de Duitse steden, havens en centra van oorlogsproductie zullen worden onderworpen aan een vuurproef, welke nooit in enig land in duur, hevigheid of grootheid is meegemaakt.

De tweede van de verpletterende aanvallen, die de Royal Airforce heeft gedaan tegen de bronnen van Adolf Hitlers militaire kracht binnen drie dagen, sloeg naar de reusachtige munitie-fabrieken van Krupp en Churchill beloofde, dat meer of zelfs grotere zullen volgen. De aanval van Essen kwam na een korte rust van één nacht toen het slechte weer de grote bommendragende Armada van de Royal Airforce op de grond hield na de reuzenaanval van belangrijk meer dan duizend Britse bommenwerpers op Keulen. Wederom waren de Britse verliezen betrekkelijk licht voor een lucht-offensief van zulke afmetingen.

Hoewel de Britse bommenwerpers, waarop de Britten vertrouwen om de Duitse industrie stad voor stad te vernemen, gisteravond last van mist hadden, zouden zij hard naar hun objecten in Essen en omgeving hebben geslagen Men gelooft, dat wederom Noordamerikaanse waarnemers zijn meegegaan met de Royal Airforce. Zij maken zich waarschijnlijk gereed voor wat Luitenant Generaal Henry H. Arnold, Hoofd van de Noordamerikaanse leger-luchtmacht, gisteren noemde: de hoop van de Noordamerikaanse vliegers om „zeer spoedig naast de Royal Airforce te vliegen en te vechten" in aanvallen, die de Duitsers niet kunnen weerstaan, verslaan of overleven.

Britse bronnen deelden mede, dat sommige van de bommenwerpers in de verpletterende aanval op Essen deel namen aan de aanval op Keulen in de nacht van Zaterdag.

Essen is een fabrieksstad, welke voornamelijk bekend is om haar bekende ijzer- en staalfabrieken van Krupp. Zij ligt aan de rivier Ruhr in de Pruisische Rijnprovincie ongeveer 35 mijl ten Noord Oosten van Keulen aan de voornaamste lijn van de spoorweg naar Berlijn. Spoorlijnen leiden van Essen naar alle voorname steden van de Westfaalse ijzer- en kolenmijnen. De bevolking van de stad bedroeg in 1933 654.538.

Van de ongeveer duizend bommenwerpers bij de aanval van de afgelopen nacht, zeiden de bronnen, dat meer dan 900 werden geconcentreerd op Essen zelf. Op grond van een vergelijking met de aanval op Keulen heeft Essen waarschijnlijk geleden onder een zondvloed van 6 millioen pond aan brandbommen.

Terwijl duizend bommenwerpers hun dodelijke vracht in de nacht slingerden op het Ruhrgebied, gingen de indringer-strijdkrachten van de oorlog op lucht naar de Duitsers boven bezet Europa. Verklarende, dat het gevechtscommando een „belangrijk aandeel" had in de aanval op het Ruhrgebied, zeide het nieuwsbureau van het Ministerie van Luchtvaart, dat de „indringers" de door de Duitsers bezette gebieden aanvielen en de defensies van de hoofdstrijdkrachten, welke naar Duitsland vlogen, afleidden. Een grote vloot van gevechtsvliegtuigen en bommenwerpers viel aan behalve de duizend zwaardere machines, die naar Duitsland werden gezonden. Het nieuwsbureau zeide: „Bostons en bommendragende Hurricanes, die de aandacht trokken van de vijandelijke Flakkanonnen, bombardeerden bijvoorbeeld verschillende vliegvelden en vielen de scheepvaart en spoorwegen aan in Nederland, België en Frankrijk."

Gemeld wordt, dat een Dornier 217 werd neergeschoten boven Nederland en verschillende andere Duitse vliegtuigen werden beschadigd gedurende de nacht. De bemanningen van het leger-samenwerkingscommando kregen opdracht om de Duitse nachtgevechtsstations in de buurt van de Ruhr te ontwrichten en deze zending zou succes hebben gehad (Londen, (AP) 2,6).

De dagploeg van de Royal Airforce zette het lucht-offensief voort en ging in actie met gevechts-eskaders, die bij schitterend weer naar de Franse kust vlogen (Londen, (AP) 2,6).

DE RAF BEZIG BOVEN NOORD FRANKRIJK.

De Royal Airforce was gedurende de dag zeer druk bezig boven Noord Frankrijk. De gevechtsvliegtuigen waren actief boven Calais en in de vooravond stak een grote strijdmacht het Kanaal over naar Calais, uit welke richting spoedig kanonvuur gehoord werd. 9 Britse gevechtsvliegtuigen worden vermist van de operaties bij dag, 2 Vijandelijke toestellen werden vernield.

Officieel werd medegedeeld, dat de gevechtsvliegtuigen 4 vluchten uitvoerden gedurende de morgen en de namiddag over bezet Frankrijk en België. Hierbij werden de gebieden van Cherbourg, Calais en Boulogne aangevallen en de havenbedrijven te Bruges. Later in de namiddag bestreek een kleine strijdmacht het gebied van Dieppe en Abbeville (Londen, (AP) 1,6).

DUITSERS ONTRUIMEN HET RIJNLAND.

Britse berichten uit Zwitserland deelden mede, dat honderdduizenden daklozen worden verwijderd uit het Duitse Rijnland als gevolg van de hevige Britse luchtaanvallen op Keulen op Zaterdagnacht. Gezegd wordt, dat de rijke Duitsers pogen weg te komen uit het Rijnland naar veiliger streken (Londen, (AP) 1,6).

DE DUITSE AANVAL OP KANTELBERG.

Drie golven van Duitse vliegtuigen, in totaal ongeveer 25 toestellen, vielen deze oude cathedraalstad vroeg in de morgen aan met tonnen van brisant- en brandbommen. Verschillende historische gebouwen werden vernield door de bommen of het vuur gedurende de aanval, welke klaarblijkelijk een represaille was voor de verwoestende Britse aanval op Keulen in de nacht van Zaterdag. Onder de getroffen gebouwen bevonden zich twee kerken, twee scholen, een hotel en het kantoor van een nieuwsblad.

Vele huizen waren vernield of verbrand. Bijna geen enkel deel van de stad werd overgeslagen door de bommenwerpers. Verschillende grote winkels in de zakenwijk werden weggevaagd en op zeker ogenblik was dit gehele gebied een massa vlammen. Alle branden waren bij daglicht onder bedwang gebracht.

Officiële berichten zeiden, dat 12 personen gedood werden, doch dat nog meer lijken gevonden zouden kunnen worden. De nieuwe [Anglicaanse] Aartsbisschop van Kantelberg [Dr. William Temple] bevond zich in de stad gedurende de aanval, doch zou zich in veiligheid bevinden. De autoriteiten zeiden, dat de geest van samenwerking tussen de mensen en de luchtbeschermingsdiensten opmerkelijk was en velen hun woningen niet wilden verlaten hoewel de huizen dikwijls omringd waren door vuur (Kantelberg, (AP) 1,6).

COMMENTAAR VAN HULL OP HET BOMBARDEMENT.

Op een persconferentie zeide Staatssecretaris Cordell Hull, dat de bommenwerpers thans spreken tot Duitsland en de taal van de bommenwerpers geen commentaar behoeft. Toen hem gevraagd werd of hij commentaar te leveren had op de Britse massa-aanvallen, antwoordde Hull: „Ik ben van mening, dat de bommenwerpers goed voor zichzelven spreken en waarschijnlijk voort zullen gaan steeds luider te spreken (Washington, (AP) 1,6).

BULGAARSE MINISTER DOODGESCHOTEN.

Van de Duitse radio:

„Een bericht uit Sofia onthulde, dat Generaal Vladimir Zainov, oud-Minister van Binnenlandse Zaken van Bulgarije, ter dood gebracht is door een vuur-peloton nadat de Krijgsraad hem van spionnage had beschuldigd bevonden" (Berlijn, (AP) 1,6).

De Britse radio zeide, dat de ter dood brenging van Zainov „een aanduiding was van de vrees van de Bulgaarse Regering voor de groeiende tegenstand tegen haar anti-Russische positie." Zainov was tegen de pro-Duitse politiek en stond ten gunste van een samenwerking met Joegoslavië (New York, (AP) 1,6).

AANSLAG OP HEYDRICH KWAM ALS EEN DONDERSLAG.

Tass zeide in een radio-uitzending, dat volgens berichten uit Stockholm de moordaanslag op Reinhard Heydrich, Rijksprotector van Boheme Moravië, kwam als een donderslag voor Hitlers kring van leiders en aanleiding gaf tot talrijke arrestaties, o.a. in de Duitse hoofdstad. Gemeld wordt, dat Hitler in een dringend telefoongesprek Heinrich Himmler, het Gestapo-Hoofd mededeling deed van de aanval. De Berlijnse correspondent van de Stockholmse Tidningen zou hebben gemeld, dat zich onder de personen, die in Berlijn ogenblikkelijk in verzekerde bewaring gesteld werden, Katholieken en vroegere leden van de organisatie der Staalhelmen bevonden (Moskou, (AP) 1,6).

DE NASLEEP VAN AANVAL OP HEYDRICH.

Het Praagse nieuwsblad „Der Neue Tage" somde een lijst op van 44 personen, die ter dood veroordeeld werden op 30 Mei te Praag en te Brunn, als een nasleep op de moordaanslag op Heydrich. Deze lijst bevatte 26 mannen en 6 vrouwen te Praag en 5 vrouwen en zeven mannen te Brunn. De veroordelingen waren voor het zich niet laten inschrijven bij de politie, het deelnemen aan anti-Duitse handelingen of het publiekelijk goedkeuren van de samenzwering op Heydrich.

Bij drie zaken waren er twee of meer leden van eenzelfde familie betrokken. Onder de geëxecuteerden bevinden zich een doctor, een professor een scheikundige en een procureur. Het blad noemde nog vier executies in Praag van personen die vuurwapenen verborgen hielden (Bern, (AP) 1,6).

ANTI-DUITSE DEMONSTRATIES IN MEXICO.

Een grote menigte stenigde vannacht het gesloten gebouw van het Duitse consulaat, en gooide het grootste gedeelte van de ruiten in vóórdat patrouilles gewapende politie de demonstranten konden verspreiden. De menigte schreeuwde: „Dood aan de totalitairen".

Vroeger paradeerden 70.000 mensen ten gunste van een oorlog tegen de As-landen (Mexico, (AP) 1,6).

Het nieuws van vandaag.

In het jaar 596 trok Augustinus, Benedictijns monnik, op last van Paus Gregorius I van Rome naar Engeland. Hij landde aan Engelands Zuid-Oost kust, trok door de bloeiende hoptuinen en lachende valleien verder. Toen werd Engeland gekerstend. Augustinus' prediking werd een groot succes, zo groot, dat weldra Engeland eigen missionarissen ging uitzenden, waaronder o.a. onzen Willibrordus en Bonifatius, die in Utrecht opgeleide de heidense Duitsers ging bekeren — kennelijk met minder succes dan zijn leermeester Willibrordus dat met onze voorvaderen gedaan had. Hiernevens wordt in een hoofdartikel de Duitse versie van het Christendom besproken. Welk een lijdzaamheid het Duitse Christendom bezielt, blijkt uit de ravage, die de Nazies hebben aangericht in Kantelberg, het stedeke, waar Augustinus zich vestigde, waar hij tot eersten Aartsbisschop werd benoemd, waar de katholieke primaten van 601 tot 1558 zetelden, waar nadien het hoofd van de Anglicaanse kerkgemeenschap zijn residentie had. (het katholieke kerkhoofd zetelt thans in Westminster). Er is geen aardiger stadje denkbaar. Heel Kantelberg bestaat uit gezellige parken en lanen, tuinen en priëlen, hier en daar met een begroeide ruïne of een landelijke kapel. In het midden staat als een grasveld de „Christ-Cathedral", een enorme kerk uit de 12e eeuw, bekend om haar glasramen, die in September 1939 reeds in veiligheid zijn gebracht. Industrie is er in Kantelberg of omgeving niet te vinden. Het is je reinste vernielzucht, wat de Nazies hebben vertoond boven deze stad, die het hart is van Engelands beschaving, van Engelands sfeer, van Engelands christendom. Het telegram op blz. 1, beschrijft de aangerichte ravage, hoe alles in vuur stond, hoe alles verwoest werd.

Maar dit deed de vechtwoede der Britten slechts toenemen. In Keulen hoorde men het donderen, toen vannacht Essen eenzelfde laag kreeg als Keulen eergisteren. Een algemene uittocht uit het Rijnland is het gevolg (blz. 1).

Meer dan 1000 vliegtuigen met tonnen bommenlast. Honderden andere vliegtuigen om de „Luftwaffe" in toom te houden, zodat de Raf rustig te werk kon gaan. Churchill heeft in het Lagerhuis gezegd, dat men thans is begonnen met de systematische uitdelging van de Nazie-broeinesten. Natuurlijk zal men niet altijd in zulk een aantal kunnen zenden, dat men vier cijfers schrijft, maar binnenkort gaan de U.S.A.-mannen ook mede doen. Waarnemers van Uncle Sam vlogen reeds mede (blz. 1).

Andere bombardementen door de Raf: Cherbourg, Boulogne, Abbeville, Calais, enz. enz. (blz. 1).

„Gehaat zult ge zijn bij allen om mijn Naam", aldus het Evangelie van heden en dit is wel van toepassing op de katholieken in Duitsland, wien verweten wordt... de aanslag op Heydrich! Met de katholieken dragen de Staalhelmen (monarchistische organisatie van voorheen) het odium en velen gingen reeds in de kast (blz. 1). In Duitsland is men dus kennelijk tot de overtuiging gekomen, dat de aanslag op Heydrich door of met behulp van de Duitsers in Duitsland werd gepleegd. Want de arrestaties hadden plaats niet in Praag, maar ...in Berlijn (blz. 1).

Aan het Russische front zijn de Duitsers thans in de overhand. Zij zijn zelfs een nieuw offensief begonnen om de grond te herwinnen, die ze verloren hebben bij Charkov. Tamalovska, 8 mijl ten N. O. van Charkov, werd hernomen (blz. 3).

AP-man, Louis Lochner, die uit Lissabon in New York arriveerde, gewaagde van een mogelijk offensief via Turkije naar de Caucasus. (blz. 3).

De reeks „Hoe Indië streed" vertelt vandaag over de strijd om Pontianak, waarover indertijd slechts schaarse berichten zijn binnengekomen (blz. 4).

Het Duitse Heidendom

In de hitte van het gevecht zou men vergeten, dat onze strijd niet in de allereerste plaats gericht is tegen het Duitse volk als zodanig, maar tegen de Duitse wereldbeschouwing, die onder dat Duitse volk zovele aanhangers telt. Deze Duitse wereldbeschouwing wordt door de Duitsers de „Deutschreligion" genoemd. Deze „religion" is evenwel slechts een ellendige parodie van het Christendom en vernieuwde oepleving van het heidendom, dat elke spiritualistische levens- of wereldbeschouwing uitsluit.

In 1933 heeft E. Bergmann hierover een boek gepubliceerd te Breslau: Die deutsche Nationalkirche.

De bekende Carmeliet, Pater A. van de Wey, heeft indertijd in het Belgische blad „Kultuurleven" hieraan een artikel gewijd. Aan dit artikel ontlenen wij een gedeelte voor wat betreft de Duits-religieuze opvatting omtrent het wezen van de godsdienst, die bij de Duits-gelovigen een gevoelsgodsdienst is zonder dogma's en als norm heeft de Duitse psyche.

Wezen der religie.

De christelijke religie berust op bovennatuurlijke openbaring. Christelijke godsdienst is dan ook in het biezonder het dienen van God volgens de ons geopenbaarde waarheden en normen. Het christelijk geloven en het christelijk leven zijn bovennatuurlijk ingesteld.

De vorm van godsdienst zal onvermijdelijk afhangen van de vorm, waarin men God ziet in betrekking tot den mens of omgekeerd. Welnu, de Godsvoorstelling en de betrekking van God tot mens en van mens tot God volgens de „Deutschreligion" laten helemaal niets bovennatuurlijks en geen transcendentie toe, want „ubernatürliche Vorgänge gibt es nicht".

Terwijl bij het Godsidee, zoals we gezien hebben, de karaktertrek „monistisch" het „artgleiche" voor de Germanen was tegenover het „dualistische" der Semieten als het „artfremde", zo treedt bij de bepaling van „arteigene" religie biezonder de Germaanse karaktertrek van „Leistungsmensch" tegenover de Semietische van „Berufungs oder Offenbarungstypus" op.

Bij het christelijke openbaringsbegrip stoot de Duitse gelovige zich vooral aan het „Einmaligkeits- und Absolutheitscharakter", eveneens aan de gedachte, dat de openbaring „eine einseitige Leistung vom Jenseits her sei und auf übernatürliche Weise erfolge" en last but not least aan de opvatting dat het Joodse volk het „auserwählte Volk Gottes auf Erden" is.

Het onduitse der christelijke openbaring zit dus vooral hierin, dat de mens geen scheppend aandeel heeft in de tot standkoming ener openbaring, en zich nederig afwachtend verhoudt ten opzichte van Gods stem, die dan slechts tot bepaalde mensen, profeten, sprak.

De Duitsreligieuzen houden vast aan een geheel andere openbaring, een natuurlijke en steeds voortdurende „Offenbarung des Göttlichen in der Formenwelt der Natur und im hohen Menschengeist". Dus enkel een natuurlijke openbaring door het kenbaar maken van het goddelijke in de natuur en dit geschiedt niet eenzijdig want de menselijke geest werkt scheppend mee om juist het goddelijke daar te ontdekken en zorgt er zelfs voor, dat God zichzelf kenne in den mens en door den mens de natuur.

De Duitsreligieuzen doen net alsof ze nooit hebben gehoord, dat er ook van zuiver christelijke zijde een natuurlijke Godsleer bestaat, welke ons juist de natuurlijke en voortdurende openbaring Gods „in der Formenwelt der Natur und im hohen Menschengeist" kenbaar maakt.

Met een bovennatuurlijke openbaring hebben ze dus afgerekend en zo vervallen de condities en elementen van een bovennatuurlijke religie, en blijven er niets anders over dan heel natuurlijke elementen voor een gelijksoortige religie, een louter natuurlijke. De elementen der Deutschreligion „liegen im Kosmos, in der Natur- und Wirklichkeitswelt, in Blut und Boden, Volk und Heimat, Nation und Vaterland".

De gehele religieuze quaestie is deze: Trachten van al deze elementen een hoog **eenheidsgevoel** te krijgen en dat is gelijk met godsdienstig zijn. Het hoogste eenheidsgevoel, dat hier op aarde te bereiken is, de zg. „Letztbindung", is religie in volstrekte zin, het zich dus innig en hartstochtelijk verbonden gevoelen met al die elementen, vooral met volk en natie. „Das grosze Erlebnis, die Einheit des Volkes ist eine metaphysische und darum letzthin eine religiose Erlebnis". De religie is dus niet een theoretisch dogmasysteem, zij is een hartstochtelijke visie op het goddelijke in wereld en mens. Het ontstaan van deze visie komt op rekening der religieuze ervaring, welke in drie stadia verloopt.

1o. Het begin der religieuze ervaring is het „Einheitsgefühl" met de goddelijke wereldgrond. Dit komt tot stand door de „schauende Erkenntnis" dat in ons God bewust geboren wordt.

2o. Dit eenheidsgevoel voert tot „Erlebnis der Heiligkeit der Welt und unseres Daseins". Dit gebeurt in de stilte der natuur, bij het plechtig zwijgen van het woud of bij het beschouwen van een gotische dom; dan overweldigt ons het „Gotteskindschaftsgefühl".

3o. De religieuze ervaring krijgt haar uitbloei en bekroning „mit einen inneren Glücks- und Seligkeitszustand, der durch nichts erschüttert werden kann". In dit stadium bemerken we de adem van het goddelijke in ons gemoed en speuren we „die selige Lage des Gottes". We worden ontroerd en de Godsvrede overweldigt ons.

Gevoelsreligie.

De religie berust dus vooral op **sentiment** en ze lijkt weinig anders dan de religieuze sublimatie van aesthetisch genot en ontroering. Dit sentiment, dat „Gefühl", welt op uit de Duitse ziel zelf en is eigenlijk de enige bron van een immanente openbaring. Zo komen we vanzelf tot de vraag: bestaat er misschien reeds een **geschreven** openbaring voor de Deutschreligion? Inderdaad. Wat is ze en waar is ze te vinden? Ze is niets anders dan het op schrift gebrachte Duitse religieuze gevoel en ze is te vinden in de oerduitse religieuze gevoelsuitingen van vroegere en latere grote Duitse denkers en kunstenaars. Ze ligt uitgedrukt in de Eddasagen, in de vroeg-christelijke geschriften, bij pantheïstische mystici, bij de grote Duitse idealisten en last but not least in de geschriften van de tegenwoordige verkondigers van dit nieuwe evangelie. Uit al deze geschriften moet dus de neerslag van het religieuze gevoel worden geput en daaruit zal ook de historische gang van de Duitse visie op het goddelijke tot uiting komen. Het materiaal ligt nog zeer verspreid en zal tot een synthese moeten worden verwerkt, welke synthese als een „Deutschbibel" de Joodschristelijke bijbel zal moeten vervangen.

Het wachten is slechts op een geïnspireerd schrijver: „Es fehlt blosz einer, der sie, inspiriert vom heiligen Geist unserer Nation, zusammenfaszt zum neuen Testament der Deutschen,

das unseren Glauben an unsere Sendung in der Welt- und Menschheitsgeschichte verkündet".

Waarom niet de Joods-Christelijke Bijbel?

Waarom ze de Joods-christelijke bijbel niet accepteren?

Wat daarin opgetekend is, zou niet „artgleich" zijn, zou met de Duitse religieuze psyche niets te maken hebben, en enkel de historie geven van de Joodse visie op het goddelijke. „Deshalb bedeutet uns die Bibel lediglich ein literarisches Dokument fremdvölkischen religiösen Erlebens, in dem sich menschliches Gottschauen ebenso wie in den Veden, im Talmud oder Koran offenbart".

Geen dogma! Schleiermacher triomfeert.

Die Duitse bijbel mag niet dogmatisch zijn, want van een intellectualistische, doctrinaire religie met vast omschreven dogma's moeten ze niets hebben. De reden van afwijzing aller dogma's is wel: het vooroordeel dat dogma's dingen zouden beweren „die der Wahrheit und Vernunft widersprechen und eben deshalb, weil sie der Verstand als widervernünftig bezeichnet, nur geglaubt werden können und sollen". Mag al een bepaalde vorm van christendom schuld hebben aan deze opvatting van dogma, het eerste beste katholieke handboek over deze materie bewijst duidelijk dat die opvatting onjuist en fataal is. Dogmatiek is dan voor de nieuwgelovigen „Begriffssport und keine Religion" en zelfs uit naam der religie worden de dogma's geweerd: „Die Deutschreligion kennt keine Dogmen, denn sie ist eine Religion". De diepere grond van het afwijzen van dogma's zal wel liggen in de sedert Schleiermacher biezonder heersende modernistische opvatting dat dogma's de intellectualistische vastlegging zijn van de religieuze visie, gevoel, beleving en openbaring van God in de psyche en harten der mensen. De inhoud van die openbaring is iets levends, iets dat stroomt en vloeit en zich ontwikkelt en nu is het dogma als het ware de intellectualistische starre vormafdruk van dat levende en vloeiende en steeds variërende religieuze gevoel en beleving. Dogma's mogen dus voor een ogenblik wel bij benadering in begripsvorm uitdrukken wat leeft in de religieuze psyche van het volk, de bron der openbaring; het wordt echter fataal wanneer men onveranderlijk vasthoudt, eeuwen lang, aan die begripsvorm, want dan houdt men slechts een skelet over, waaruit het leven en bloed is weggevloeid.

De inhoud en zin der openbaring, gevangen in begripsvorm van het dogma, verandert steeds, dus moet ook aan de begripsvorm af en toe een andere betekenis gegeven worden. Men zou doctrinaire verstarring het best voorkomen door in een dogmabegrip niet meer te zien dan een symbool. We zullen zien dat de „Deutschreligion" al wijst ze ook dogma's af, toch haar toevlucht neemt tot religieuze symbolen.

Het Duitsreligieuze geloof is niet het aannemen van een waarheid op gezag van den opbarenden God, neen het is echt een „Menschenglauben" een „Zuverzicht in die Siegkraft des Göttlichen in der Welt und im Menschen". De mens is middelpunt en norm: „Die völkische Religion ist anthropocentrisch und anthroponom; das Christentum ist theologisch und theonom".

Bergmann stelt de volgende geloofsformule op: „Ich glaube an die reine göttliche Natur in mir und ausser mir (Goethe), an das Sittengesetz in mir (Kant), und an meiner Kraft des Glaubens, welche eins ist mit Gott (Luther)".

Dit alles zou het wezen van de ware Duitse religie zijn, welke twee grote eigenschappen moet bezitten: „arteigen" en „zeitgemäsz".

Duitse psyche en heiligheid van Duitse natuur de normen.

Welnu de „Deutschreligion" is „arteigen" omdat ze de uitdrukking is van de Duitse psyche, wat blijkt o.a. uit de levens- en wereldbeschouwing der Duitse grote geesten.

Ze is verder ook „zeitgemäsz", omdat men in het derde Rijk vooral weer teruggaat naar de eenheid en heiligheid van de Duitse natuur, bloed, grond, ras, volk en natie.

Wat ze onder een „zeitgemäsze Glaubensform" verstaan? Ze is een vorm, welke „der Erkenntnisstufe und Welterfahrung des modernen Menschen entspricht". In dit verband willen we er op wijzen dat ze (enkele radicalen uitgezonderd) het oude Germaanse heidendom, de „Wotanskult" als „zeitfremd, wenn auch nicht artfremd" afwijzen. Wel zou de „edle und heldische Odinsreligion" onder de oude Indogermaanse religies het hoogste staan en „auszerdem unserem Herzen am nächsten, weil sie die Religion unserer Väter war", doch ze bevat mythische elementen, welke voor den modernen Duitsen denker slechts een symbolische waarde bezitten. Dus wel „artgleich", doch niet „zeitgemäsz" is de oude Wodancultus; ze vinden dat allen, die deze cultus weer in het tegenwoordige Duitsland willen invoeren, zich onmogelijk maken, doch wensen bovenal dat anderen, die, wat erger is, niet alleen de „zeitfremde", maar ook „artfremde" babylonisch-semietische Jahweçultus nog in Duitse kerken dulden, onmogelijk moesten zijn.

Het Christendom is een bastaard van Joodse stam.

Met de Jahwecultus wordt meteen ook de christelijke religie veroordeeld in haar tegenwoordige vorm als bastaard van Joodse stam: „Undeutsch ist nach Ansicht der völkischen Religion die herrschende Religion, das gegenwärtige Christentum; denn es ist jüdisch beeinfluszt, es ist von einem Juden begründet worden, seine Frömmigkeit und sein Sittlichkeitsbegriff, wie der innerste Kern seines Wesens sind jüdisch".

Christus' Kruis den Duitsers een ergernis.

Wat hebben ze tegen het christendom? Wel het is „artfremd" en „zeitfremd" voor den Duitser. „Artfremd" omdat het Christendom naast activiteit vooral ook passiviteit, lijdzaam, onderworpenheid vraagt, een onderworpenheid zelfs, die bij ons aller voorbeeld, Christus, tot een schijnbaar onterende lijdzaamheid met de kruisdood eindigde. De Duitsreligieuzen hebben geen besef van het heroïeke dat de grond vormt van de echt christelijke lijdzaamheid! Voor hen is dit christendom „vielmehr der Typus einer ungesunden und unnatürlichen Endzeit-Religion", een religie van „Müdigkeit und Ergebung, des Leidens, der Weltflucht und des Erlösungsverlangens in der sich der Zusammenbruch der antiken Mittelmeerkultur spiegelt". Ze menen dat de Duitse „Stolz" en „Ehre" niet te rijmen zijn met christendom: „Ein Volk das Ehre will, kann nicht mehr christlich sein". Door het Christendom zou de Germaanse mens geknecht zijn, namelijk door de „Mordbrenner Karl", die tot hun ergernis nog wel „der Grosze" genoemd wordt. Sterker nog: „Das Christentum, das war des tausendjährige religiöse Versailles der Deutschen" en redding uit dit Versailles zou enkel „der Glaube an den heldischen, den kämpfenden und siegenden Gott in uns selbst" kunnen brengen.

Geloof aan een persoonlijken God is een verouderde opvatting, volgens de Duitsers.

Ook „zeitfremd" zou het christendom zijn. Waarom?

Omdat het christendom nog talrijke resten van verouderde wereldbeschouwingen bevat, welke voor den modernen mens niet meer spreken en de ontwikkeling „echter und lebendiger Religiösität und Gegenwartsfrömmigkeit" hinderlijk in de weg staan.

Onder die resten bevinden zich o.a. „Glaube an einen persönlichen Gott, an Offenbarung und Erlösung", doch dit alles zou „Superstition, aber nicht Religion" zijn. De moderne „biologisch gebildeter Mensch" ziet het gebied der religieuze problemen „im Kosmos, in der Natur und Wirklichkeitswelt, in Blut und Boden, Volk und Heimat, Nation und Vaterland". Het christendom kan zelfs op de titel van religie niet eens meer aanspraak maken: „Christentum und Religion widersprechen sich heute. Und nicht wegen, sondern trotz ihres Christentums sind viele Christen religiös". Religie moet voor den Duitsen mens iets zijn wat hem altijd door, in heel zijn leven boeit en bindt, als hoogste belang, „Religion ist für die völkische Weltanschauung kein Sonntagsvormittagschristentum, sondern eine lebensnotwendige, lebensbeherrschende Angelegenheit des Volkes". Deze „Seitenhieb" aan het adres van heel wat halve christenen is zeker raak, het is alleen maar jammer dat men generaliseert en het christendom zelf ten onrechte aanwrijft wat een verminkte religieuze christelijke practijk van vele zogenaamde christenen te zien geeft.

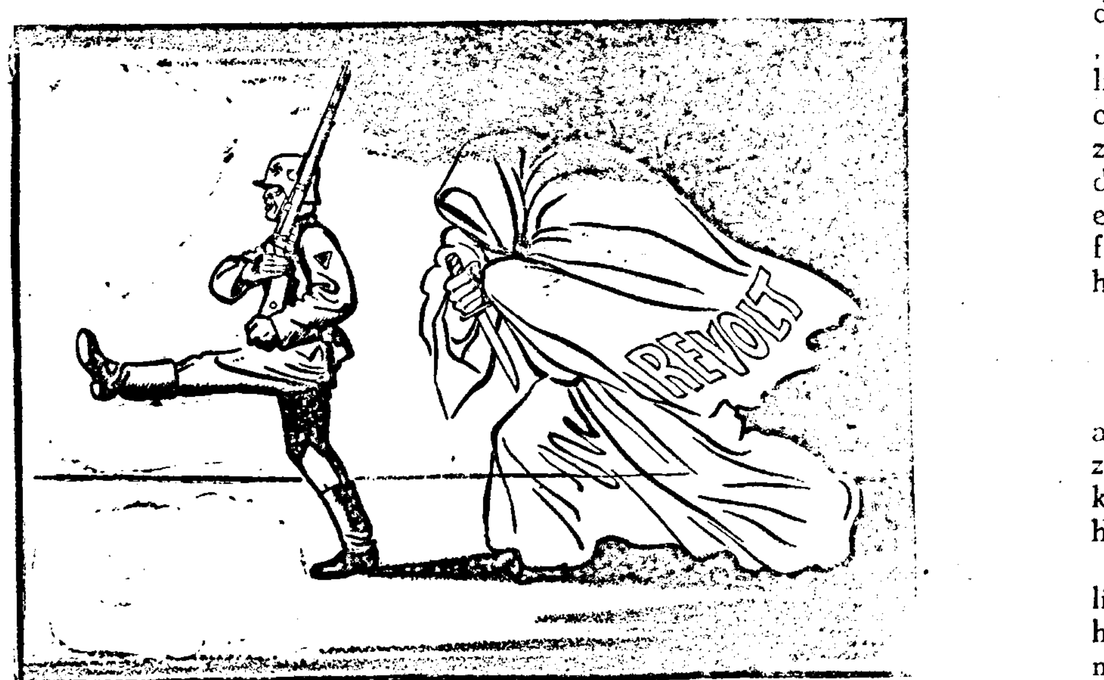
Bergmann zegt dus ridderlijk dat de „Deutschreligion" van het tegenwoordige christendom niets moet hebben: „Aus Religion lehnen wir die christliche Religionsform ab" en is niet zo oneerlijk om op dit punt de mensen zand in de ogen te strooien door de dubbelzinnige distinctie van „positief" en „negatief" christendom; over deze fatale dubbelzinnigheid zullen we op het slot van ons artikel iets zeggen.

„Heiden" een erenaam.

Welnu als men de christelijke religie afwijst en in haar plaats een immanente zuiver natuurlijke religie aanvaardt, kan men zich dan niet met volle recht heiden noemen?

Ook in dit punt is Bergmann ridderlijk eerlijk. Hij wijst de naam „Deutschheide" niet af, maar accepteert deze met trots, „wenn darunter lediglich ein christentumsfreie Religionsform verstanden wird. In diesem Falle erheben wir das Schimpfwort „Deutschheide" zu einem Ehrennamen".

Het Achtervolgende Spook.

Like one that on a lonesome road doth walk in fear and dread
And, having once turned round, walks on, and turns no more his head;
Because he knows a frightful fiend doth close behind him tread.
—Coleridge

Curaçao.

NIEUWE CONSUL-GENERAAL BETREKT NIEUWE KANTOREN.

Gisteren opende het Venezolaans Consulaat Generaal alhier zijn nieuwe kantoren op het De Ruyterplein boven de Maduro & Curiels Bank.

De ruime bovenverdieping van het bekende Maduro-gebouw met de hoektorentjes, waar vroeger het Hoofdkantoor van de Koninklijke Nederlandse Stoomboot Maatschappij zetelde, is thans in tweeën verdeeld. De ene helft wordt ingenomen door het Deviezenkantoor en de andere helft aan de zijde van het Waaigat door het Consulaat. Deze overplaatsing is voorwaar een grote verbetering, niet alleen doordat de nieuwe kantoren veel ruimer zijn dan de oude aan de Pietermaaiweg, doch ook omdat men thans in het centrum ligt van de handelswijk — niet ver van de haven — waardoor aan de mensen van handel en scheepvaart een groot gemak geboden wordt en hun veel tijd wordt bespaard.

Het vroegere kantoor van de K.N.S.M. is geheel veranderd en talrijke herstellingen zijn aangebracht.

Over het grootste Consulaat op Curaçao zwaait de nieuwbenoemde Consul Generaal Pedro Rodriguez Berroeta de schepter. In zijn privé-kantoor, waar hij zich bereidwillig verklaarde steeds der pers ten dienste te staan, werden wij ontvangen door Venezuela's vertegenwoordiger. Nu wij in oorlog zijn, zullen ongetwijfeld de verhoudingen tussen dit Gebiedsdeel en het naburige Venezuela aan belang winnen en zal Curaçao, althans wat de voedselvoorziening betreft, voor een goed deel afhankelijk zijn van dat rijke land aan Zuid Amerika's Noordkust.

In verband hiermede vroegen wij den betrekkelijk jongen Heer Berroeta of Venezuela ons van veel voedsel zal kunnen voorzien. Dit beaamde hij en wat betreft de quaestie van de vleesvoorziening, deelde hij mede, dat reeds overeenkomsten zijn gesloten tussen Curaçaose handelaars en Venezolaanse ondernemingen, volgens welke van 8000 tot 10.000 kilogram bevroren vlees per week aan Curaçao zal worden geleverd. Ook aan andere eilanden van ons gebiedsdeel zal worden geleverd, terwijl de Consul Generaal beloofde het zijne ertoe bij te dragen eventuele voedselproblemen te helpen oplossen.

CARL FENSOHN BEGRAVEN.

Gistermiddag is op de Protestantse begraafplaats ter ruste gelegd het stoffelijk overschot van wijlen Carl Fensohn. De Heer Fensohn was in Duitsland geboren, woonde evenwel reeds een 65 jaren op Curaçao en was door en door Curaçaoënaar geworden. Jarenlang behartigde hij onze belangen in de Koloniale Raad. In talloze verenigingen had hij zitting, tot bij het uitbreken van de oorlog de Heer Fensohn — algemeen bekend als anti-nazie — een slachtoffer werd van zijn paspoort. De Heer Fensohn is toen ziekelijk geworden en overleed op 93-jarige leeftijd.

ORA PRO PACE.

Men schrijft ons:

De leden van „Ora pro Pace" worden bij dezen vriendelijk uitgnodigd zoveel en zo goed mogelijk de aanbiddingsuren te bezetten gedurende het veertigurengebed in de St. Anna-kerk. Speciaal aanbevolen worden de uren van 1—2 en 2—3, daar deze over het algemeen niet zo goed bezocht worden.

WILLEM F. M. LAMPE.

Bij abuis werd in het verslag van de oprichting van de Commissie tot huldiging van Gouverneur Gielliam J. J. Wouters vermeld, dat de Heer Lodewijk Olivier Lampe voorstelde het voorlopig comité tot Bestuur te kiezen. Dit moest zijn Willem Frederik Meinhard Lampe.

VERENIGINGSNIEUWS.

— **Voetbalvereniging „Transvaal"**: Op Vrijdag aanstaande des namiddags om 16.30 uur wordt op het terrein Mundo Nobo geoefend in verband met de wedstrijden om de Zilveren Bal.

OFFICIELE BEKENDMAKINGEN

Verlof: P. A. van Stuyvenberg, onder-directeur van de Landswatervoorzieningsdienst wegens ziekte; E. B. N. de los Santos, tijd. schrijver bij de Deviezencommissie alhier, 28 dagen vrijstelling van dienst; ingang 1 Augustus 1942; J. van Beveren, macinist bij de Landswatervoorzieningsdienst op Aruba, 14 dagen vrijstelling van dienst wegens ziekte; F. de P. Wever, adjunct-commies ter Griffie van het gerecht in eerste aanleg, zittingsplaats Aruba, 14 dagen vrijstelling van dienst en 2 maanden binnenlands verlof wegens langdurige onafgebroken dienst, en met vergunning dit verlof geheel of gedeeltelijk in het buitenland door te brengen.

Eervol ontslag aan: J. M. A. Roziers, tijd. schrijver op de Bureaux van de Burgerlijke Stand en het Bevolkingsregister op Curaçao op zijn verzoek; ingang 1 Juni 1942.

De Gouvernements-Secretaris,
C. F. Gronemeijer.

„VADERLANDSCHLIEFDE".

Het stuk, waarin opgewekt wordt tot „vaderlandschliefde", was niet afkomstig van de Luchtbeschermingsdienst, maar van het Bureau van de Staf. Voor ingewijden sprak dit feitelijk vanzelf.

EUGENIUS I.

Heden viert de Vader der Christenheid, de roemrijk regerende Paus Pius XII, Zijn naamdag. De Heilige, wiens naam Hij ontving bij de Heilige Doop, was Eugenius, Paus en fel strijder voor de zuiverheid van het Geloof.

Troebel waren de tijden rond het midden van de 7e eeuw. Paus Martinus I was gedwongen Rome te verlaten en leefde in ballingschap. Een tijd lang werd namens Paus Martinus geregeerd, doch op 10 Augustus 654 werd de Romein Eugenius tot Paus gekozen. Van zijn jeugd af was Hij in dienst der Kerk en Rome had Hem lief om Zijn beminnelijkheid, heiligheid en edelmoedigheid. De Keizer van Byzantium, Constantius II, meende een gemakkelijk prooi te hebben aan den nieuwen Paus, om Hem zijn wil op te leggen. Doch Hij misrekende zich. Alhoewel Eugenius toenadering zocht tot Constantinopel weigerde Hij toch om ook maar iets te schipperen. De keizer en de patriarch van Byzantium poogden op allerlei manieren Eugenius te dwingen een uitspraak over een geloofsquaestie te doen te hunnen gunste. Eugenius weigerde echter zelfs toen men dreigde met levend roosteren. Doordat de Moslems Rhodes veroverden en de keizer van Byzantium verslagen werd in de zeeslag bij Phoenix in 655 bleef dit lot Eugenius bespaard.

Vele priesters bekleedde Hij met de bisschoppelijke waardigheid en stuurde ze uit over de gehele toenmalig bekende wereld. Bemind om Zijn grote deugden werd deze Heilige Paus door het Romeinse volk te ruste gelegd in de Basiliek van Sint Pieter en Zijn naam bleef de eeuwen door geliefd onder de families van Rome.

Paus Pius XII ontving bij Zijn geboorte deze naam. Zijn patroonheilige bleef echter geen naam zonder meer. Hij bestudeerde het leven van Eugenius en volgde Zijn deugden na. Het voorbeeld van dezen heiligen Romeinsen Paus inspireerde Hem tot deugdoefening en tot ontplooiing van Zijn persoonlijkheid, die op zulk een biezondere en providentiële wijze overeenstemde met Eugenius I.

Onlangs werd bekend, dat de Paus een kerk voor Zijn patroonheilige zou inwijden in een der nieuwe stadswijken van Rome. Pius XII ontleende een gebed voor de vrede aan Eugenius I, die ook de verschrikkingen van de oorlog kende.

Van de Fronten.

CHURCHILL SPREEKT OVER DE SLAG IN LIBYE.

In een verklaring over Libye zeide Premier Churchill in het Lagerhuis, dat de Britten de aanval voorzien hadden, welke Rommel de vorige week opende, en ervoor gereed waren. Hij zeide, dat het duidelijk is, dat Rommel van plan was de Britse pantserstrijdkrachten te verslaan en Tobruk te veroveren.

Churchill zeide: „Het is duidelijk, dat wij reden hebben om tevreden te zijn en meer dan tevreden met het verloop, dat de slag tot nu toe heeft gehad. Wij zullen de verdere ontwikkeling met ernstige aandacht gadeslaan.

Felle gevechten duren voort en zullen voortduren, doch wat er ook het resultaat van moge zijn, is er geen schaduw van twijfel, dat Rommels plannen voor zijn aanvankelijk offensief volkomen verkeerd zijn gelopen en hem duur hebben gekost in manschappen en materiaal. Oude schattingen stellen het aantal tanks, dat vernield of veroverd werd, op ongeveer 260. Er is geen twijfel, dat het aantal van de vijandelijke transport-voertuigen, welk vernield of veroverd werd, zeer groot is. Wij hebben ook onze verliezen gehad. Het is onvermijdelijk in een slag van zulk soort, dat de verliezen aan beide zijden in tanks groot zijn, doch onze herstellingsorganisatie werkt zeer goed". Hij zeide, dat Generaal Sir Claude J. E. Auchinleck, Opperbevelhebber van de Britse strijdkrachten in het Midden-Oosten, der Regering had medegedeeld, dat „de felle gevechten nog steeds voortduren; dat de slag op generlei wijze afgelopen is".

Churchill las de verklaring van Auchinleck voor, verklarende dat de voortdurende gevechten in Libye van „de hoogste orde" zijn geweest en de nadruk leggende op de „schitterende praestatie" van de Noordamerikaanse tanks, waarmede volgens den Generaal „alle gebruikers zeer ingenomen" zijn. De verklaring zeide verder, dat een nieuw zwaar Brits antitank-kanon had getoond een ontzaggelijke aanwist te zijn. Britse bronnen schatten, dat 50% of meer van de pantserformaties van de as in de vooruitgeschoven gebieden van de Libyse slag werden vernield door de Britten. Zij zwaaiden lof toe aan de vaardige Britse kanonniers en de qualiteit van hun tanks, in het bizonder de nieuwe 28-ton zware landkruisers van de Noordamerikaanse fabrieken. Gemeld wordt, dat 2 Duitse pantserdivisies en de Italiaanse Ariete-divisie werden lam geslagen (Londen, (AP) 2,6).

CONCENTRATIES VAN DUITSE STRIJDKRACHTEN IN RUSLAND.

Russische berichten deelden mede, dat verkenningsvluchten van de Sovjet-luchtmacht aan het Zuidwestelijke front massale concentraties van Duitse tanks hebben ontdekt in een sector waar een pantsercolonne zich uitstrekte door straten, buitenwijken en bouwlanden tot de horizon. De berichten zeiden, dat gedurende 3 dagen 50 vijandelijke tanks werden vernield door Russische vliegtuigen, die gedurende de laatste twee weken 3000 Duitsers zouden hebben gedood, een divisiehoofdkwartier hebben weggevaagd, meer dan 100 tanks hebben vernield en verschillende honderden trucks. Naar vermeld wordt zouden bij een aanval op een vijandelijk vliegveld in een andere sector 18 Duitse vliegtuigen zijn vernield (Moskou, (AP) 1,6).

CHINEZEN AAN DE WINNENDE HAND.

Het Chinese Hoofdcommando deelde mede, dat de hevige gevechten in de Zuidelijke provincie Kwangtung, vanwaar de Japanners berichtten een offensief geopend te hebben ten Noorden van Canton, in voortgang zijn. Het communiqué maakte melding van verdere Chinese successen rond Ichang, de strategische haven aan de Yangtze rivier; vandaar wordt gemeld, dat de Chinese strijdkrachten die oprukken naar de stad nieuwe winsten hebben behaald.

Gezegd wordt, dat de nieuwe Japanse opmars in de provincie Tsjekiang gecompenseerd wordt door de Chinese herovering van Tsjangsien en Tsjanglotsjen, steden gelegen in het Noord Oosten van Tsjekiang, waardoor de Japanse invasie verleden maand voortging (Tsjungking, (AP) 1,6).

JAPANS OFFENSIEF IN KWANTUNG.

Een Japanse bekendmaking van het hoofdkwartier te Canton verklaarde, dat de Japanners in het Zuiden van China een offensief begonnen zijn in de provincie Kwantung. Domei zeide, dat nieuwe Japanse eenheden arriveerden in het Zuiden van China (Tokio, (AP) 1,6).

NOORDAMERIKAANSE LUCHTMACHT IN BIRMA ACTIEF.

Het communiqué van de Noordamerikaanse hoofdkwartieren van de luchtmacht deelde mede, dat Noord- en Zuid Birma werden aangevallen door zware bommenwerpers van de Noordamerikaanse legerluchtmacht gedurende de laatste twee dagen. Rangoen was het voornaamste doelwit. De dokken en scheepvaart werden daar aangevallen. Een tanker werd tot zinken gebracht en andere beschadigd. Tien Japanse nachtgevechtsvliegtuigen vielen de Noordamerikaanse bommenwerpers aan, doch zonder resultaat. De aanvallers ondervonden middelmatig tot hevig kanonvuur.

Op 29 en 30 Mei concentreerden zich andere Noordamerikaanse zware bommenwerpers op Myitkyina in het Noorden van Birma. Men veroorzaakte hevige schade aan startbanen en bombardeerde de vliegtuigen, die op de grond opgesteld stonden. Er werd van Japanse zijde geen weerstand ondervonden noch van de lucht, noch van de grond. Van die operaties keerden alle Noordamerikaanse bommenwerpers veilig terug (New Delhi, (AP) 1,6).

BRITSE KRUISER VERLOREN.

De Britse Admiraliteit gaf het volgende communiqué uit: „De Admiraliteitsraad betreurt het te moeten bekend maken, dat de kruiser Z. B. Ms. „Trinidad" gezonken is. De naaste bloedverwanten zullen in kennis worden gesteld."

De kruiser „Trinidad" van 8000 ton werd tot zinken gebracht door een Duitse torpedojager bij een strijd van enige tijd geleden tussen de Duitsers en een Engels-Russisch eskader, dat voorraden convoyeerde naar Murmansk. De kruiser werd in dienst gesteld in April 1938 en droeg 3 vliegtuigen met zich mee (Londen, 3 (AP) 1,6).

BRITSE SUCCESSEN IN MIDDELLANDSE ZEE.

Het communiqué van de Britse Admiraliteit luidt als volgt: „Onze duikboten deden weer een vijandelijk voorraad-schip van 12,000 ton tot zinken in de Middellandse Zee. Tevens werd een middelgroot voorraadschip getorpedeerd waarvan later werd waargenomen, dat het gestrand was en in zinkende toestand verkeerde. Een groot voorraadschip werd door een torpedo getroffen en ernstig beschadigd.

De duikboten, die deze successen boekten stonden onder commando van Luitenant-Commandant P. S. Francis, luitenant A. C. G. Mars, Luitenant S. L. C. Maydon en luitenant H. S. Mackenzie" (Londen, (AP) 1,6).

BRITS SCHIP GETORPEDEERD.

De Marine maakte bekend, dat een klein Brits koopvaardijschip werd getorpedeerd in de Atlantische Oceaan en de schipbreukelingen geland zijn in een haven aan de Oostkust (Washington, (AP) 1,6).

BRAZILIAANS SCHIP TOT ZINKEN GEBRACHT.

De Noordamerikaanse Marine deelde mede, dat een koopvaardij-schip van gemiddelde grootte in de Caraïbische Zee getorpedeerd werd. De overlevenden landden in een haven aan de Oostkust (Washington, (AP) 1,6).

De overlevenden van een getorpedeerde koopvaarder, die geland zijn in een Amerikaanse haven aan de Atlantische kust, vertelden dat 4 officieren op de commando-toren van de duikboot — welke naar zij geloofden een Italiaanse was — lachten, terwijl zij leden der bemanning van het getorpedeerde Braziliaanse koopvaardijschip gadesloegen, die in het water worstelden naast hun schip. Twee torpedo's werden op 24 Mei in snelle opeenvolging op het schip afgeschoten. Zes mensen werden gedood, waarvan twee het leven verloren door de ontploffing en vier de dood vonden in de ruwe zee bij hun pogingen de reddingsboten te bereiken. 45 Overlevenden bereikten het land na 29 uren in de reddingssloepen te hebben rondgedobberd en werden gebracht naar de haven aan de Atlantische kust.

De aanvallende duikboot had een lang gehoornde geit geschilderd op haar commandotoren. In de mond van de geit was een rode roos. Hoofdmachinist Haroldo Mascimiento zeide: „Ik geloof dat de duikboot een Italiaanse is. Brazilië bezit enige duikboten, die door de Italianen werden gemaakt en de omtrek is opmerkelijk hetzelfde. De lachende officieren schreeuwden enige vragen toe om de nationaliteit en de tonnage van het getorpedeerde schip te weten te komen.

Kapitein Jao Batista Gomez Figueiredo was van mening, dat de duikboot van recente constructie was. Hij zeide, dat zij van gemiddelde grootte was en dat zij pas geverfd was. De Braziliaanse kanonniers hadden geen gelegenheid het vuur te openen op het vijandelijke vaartuig. Het koopvaardijschip raakte in vlammen en 14 mannen waren gedwongen in zee te springen. Slechts 10 werden door de reddingsboten opgepikt. De duikboot bleef nog 15 minuten nadat het schip verlaten was aan de oppervlakte.

Door de aanval kwam het aantal door duikboten tot zinken gebrachte schepen onder Braziliaanse vlag op zeven; een achtste is reeds lang over tijd en men gelooft dat het vernield is. 4 Van het totaal tot zinken gebrachte schepen gingen naar de keider op de hoogte van de kust van de Verenigde Staten (Een Noordamerikaanse haven aan de Atlantische Oceaan, (AP), 1,6).

WERELDNIEUWS.

CURTIN EN MACARTHUR CONFEREREN.

Nadat Japanse dwergduikboten gisteravond de haven van Sydney binnenglipten om er te worden begroet door een hevig vuur, confereerde Premier Curtin te Melbourne met Generaal MacArthur. Curtin deelde aan de pers mede, dat zij belangrijke quaesties bespraken, doch zijn tevredenheid was zo duidelijk, dat men speculeerde, dat hij goed nieuws ontvangen had over de aanval op Sydney, behalve hetgeen gepubliceerd werd. Het vuur van de verdedigers bracht klaarblijkelijk drie der Japanse duikboten tot zinken en voorkwam alzo schade aan de scheepvaart (Sydney, (AP) 1,6).

NOG 27 TSJECHEN GEËXECUTEERD.

De radio van Praag maakte bekend, dat nog 27 Tsjechen, waaronder 4 vrouwen werden geëxecuteerd in verband met de moordaanslag op Reinhard Heydrich. Hiermede werd het totaal gebracht op 109 (Londen, (AP) 1,6).

ZAL HITLER TURKIJE INVADEREN?

De plannen van den Führer.

Het volgende overzicht van Hitlers program werd geschreven door Louis P. Lochner, veteraan-correspondent en winner van de Pulitzer Prijs, die Hoofd was van het Berlijnse Bureau van de Associated Press gedurende de tijd van Hitlers oorlogsvoorbereidingen en de oorlogsjaren tot December laatstleden.

Gebaseerd op inlichtingen, die te laat verkregen werden om nog te worden getelegrafeerd van Lissabon, werd het door Lochner geschreven aan boord van het repatriëringsschip „Drottningholm", dat heden te New York arriveerde:

— Op zekere tijd in Juni — mogelijk zelfs zo laat als Juli — is Hitler van plan bevel te geven tot een algemeen offensief aan het gehele Russische front. Behalve dat hoopt hij door Turkije en Iran te trekken, teneinde een van zijn beroemde nijptangbewegingen uit te voeren. Deze inlichtingen bereikten mij op de laatste dag van mijn verblijf te Lissabon van een Duitse bron, die zo goed op de hoogte is van zaken, dat ik niet kan twijfelen aan de waarheid ervan. In verband met de schommelende strijd aan het Zuidelijke Russische front wees mijn zegsman erop, dat dit slechts een voorbereidende actie is voor het schoonmaken van het veld voor een grotere actie, welke verwacht wordt.

Tenzij de Verenigde Volken Hitlers spel in de war sturen door op snelle en doeltreffende wijze een tweede front in het Westen te vestigen, daardoor Hitlers wringende grote contingenten van troepen en luchtstrijdkrachten te halen van Rusland, zal het volgende gebeuren volgens het vastgestelde plan:

Hitler is van plan met Rusland „af te rekenen" door een dramatische algemene aanval langs de gehele linie en van elke mogelijke hoek. Hij wil er alles op wagen en zich concentreren op dit ene militaire probleem. Hitler zal als gewoonlijk pogen zijn vijanden beschaamd te zetten door verrassing, een verrassing zowel voor wat betreft de tijd van het toeslaan als de nieuwe wapenen, die gedurende de lange winter van betrekkelijke non-activiteit aan het front ontworpen zijn. „Wij hebben nieuwe knepen in onze mars", schepte mijn zegsman op. Als Rusland verpletterd en machteloos is — zo schijnt Hitler nog te denken — zal de Westelijke wereld hem dankbaar zijn de vloek van het communisme van de aarde te hebben verwijderd en met hem tot een accoord geraken.

Doch om Rusland te verslaan, moet hij olie hebben. En hij kan de Caucasus het best nemen door een nijptangbeweging. In andere woorden moet een deel van zijn reusachtig leger de Caucasus naderen via Turkije en Iran.

De zegsman zeide: „Iran is practisch al van ons. Engeland heeft de meeste zijner troepen uit dat land gehaald en snel naar Brits Indië gezonden. De Russische troepen, die er gestationeerd zijn, zijn niet erg bemind. Duits land zal worden verwelkomd als een bevrijder."

Vrezende, dat hij te veel had gezegd, wilde hij geen commentaar leveren op Turkije. De naam van een Duits personnage ontglipte hem echter, die zich zou gereed maken om naar Turkije te vertrekken. Deze man gaat dikwijls den troepen vooraf. Turkije's positie is lang een quaestie van twijfel geweest. Men moet niet vergeten, dat de Duitse vertegenwoordiger in Turkije de listige Ambassadeur Franz von Papen is, meester van de diplomatieke intrigue. Niettegenstaande de talloze geruchten van zijn spoedige terugtrekking — waarschijnlijk door de nazies zelf verspreid om den vijand om de tuin te leiden — is Von Papen kalmpjes aan het werk geweest om de Turken zacht te maken.

Het was interessant voor ons gedurende onze internering te Bad Nauheim om de verhalen te volgen in de dagelijkse Duitse pers over de terechtzitting in Turkije van de mannen, die Von Papen zouden willen vermoorden. Het is duidelijk, dat het Duitse publiek wordt voorbereid om te beseffen hoe de Russische agenten pogen de Turkse Staat te ondermijnen en zijn neutraliteit in gevaar te brengen. Hiervan zou men kunnen afleiden, dat, indien Turkije besluit zich bij de As te voegen de dag zal kunnen komen, dat Turkije de hulp van Duitsland zal inroepen om het te „beschermen" voor het Bolsjewisme; indien het besluit zich schrap te zetten tegen een Duitse opmars door het land, zal Von Ribbentrop op een Zondagmorgen bij het aanbreken van de dag in Juni of Juli de weinig overblijvende buitenlandse correspondenten in Berlijn roepen naar Wilhemstrasse om hun mede te delen, dat het Duitse leger zich thans op weg bevindt door Turkije om de Ottomaanse staat te redden van het Russische communisme, de Britse geheime dienst en de Amerikaans-Joodse kuiperijen (New York, (AP) 1,6).

DE DROTTNINGHOLM ARRIVEERT IN DE V.S.

Het lijnschip „Drottningholm" met diplomaten, correspondenten en andere personen uit Europa arriveerde te New Jersey. De officieren van het schip deelden mede, dat 3 asduikboten werden waargenomen gedurende de reis van Lissabon naar deze haven (New Jersey, (AP) 1,6).

NIEUWS VAN OVERAL.

— **Washington:** Secretaris van Handel Jones maakte bekend, dat de Export & Import Bank een crediet van meer dan 20 millioen dollar aan Venezuela heeft gemachtigd, teneinde het program van de Openbare Werken te financieren.

— **Washington:** De Marine deelde mede, dat een middelgroot Noordamerikaans koopvaardijschip werd getorpedeerd in de Atlantische Oceaan en schipbreukelingen in een haven aan de Oostkust aan land zijn gezet.

— **Rio de Janeiro:** Het Pers Departement van de Braziliaanse Regering maakte bekend, dat het Braziliaanse schip „Gonsalves Dias" tot zinken werd gebracht op 24 Mei nabij de Noordamerikaanse Atlantische kust met verlies van 6 levens.

— **Valetta:** Malta maakte bekend, dat 116 vijandelijke vliegtuigen gedurende de maand Mei werden neergeschoten door de grond- en luchtdefensies.

— **Moskou:** Het Russisch middernachtelijk communiqué zegt: „Op 1 Juni hadden er geen grote veranderingen plaats aan het front. Gedurende de afgelopen week van 24 tot 31 Mei vernielden wij 432 Duitse vliegtuigen. Onze verliezen bedragen 134.

Een aanvullend communiqué zegt: „Op 31 Mei vernielden of beschadigden onze lucht-eenheden in verscheidene sectoren van het front 33 tanks, 2 pantserwagens, 160 vrachtwagens met soldaten en voorraden, een olietank, 145 wagens met voorraden, 10 kanonnen, 13 machinegeweren, 2 treinen. Tevens werd een ammunitie-opslagplaats opgeblazen, werden 4 patrouillevaartuigen tot zinken gebracht en meer dan 4 compagnieën van infanterie gedecitelijk vernietigd.

— **Jersey City:** Admiraal Leahy, de Noordamerikaanse Ambassadeur in Vichy, was de eerste, die zich ontscheepte uit de „Drottningholm", doch weigerde commentaar te leveren op de situatie. Kapitein Adolf Pickhardt, de vroegere Noordamerikaanse marine-attaché te Berlijn, was van mening, dat het Britse bombardement van Keulen veel meer effect zou hebben op het Duitse moreel dan de vroegere lichtere bombardementen toen hij nog in Berlijn zat.

— **Berlijn:** DNB-berichten uit Keulen deelden mede, dat 4 van de mooiste oude kerken van die stad ernstig beschadigd zijn bij de Britse aanval. **Deze kerken zijn de St. Martin, een der meest merkwaardige Romaanse kerken van Duitsland, de Kerk der Apostelen, Santa Maria im Capitol en de Kerk van St. Antonius.** De berichten zeiden, dat „het centrum van de stad, dat het oudste en meest schilderachtige district is, bizonder hevig te lijden had". Onder de beschadigde gebouwen zouden zich het Hoofdkwartier van Politie bevinden en het Hoofdkwartier van de Welvaart.

— **Tokio:** Een bericht van „Nichi Nichi" uit Lissabon zeide, dat „volgens betrouwbare bronnen een militaire Raad van de asmogendheden binnenkort te Rome bijeen zal komen. Het bericht zeide, dat de samenwerking in marine-quaestie het voornaamste punt van bespreking zal zijn.

— **Met de Britse strijdkrachten in de Libyse woestijn:** De Duitse Generaal Ludwig Crüwell, Commandant van het Duitse Afrika Corps, die door de Britten gevangen genomen werd, had een dagboek bij zich, waarin wordt aangetoond, dat hij met Hitler confereerde slechts een week voordat de Duitse aanval in de woestijn begon. Crüwell verliet de woestijn op 24 Maart en keerde terug op 24 Mei, juist 2 dagen vóór de Duitse opmars.

— **Londen:** Een bericht van het Britse nieuwsagentschap uit Stockholm verklaarde, dat de Duitsers een nieuwe aanval geopend hebben om de grond te herwinnen, welke zij moesten afstaan aan Maarschalk Semeon Timosjenko voor Charkov en Tamilovska reeds heroverden op 8 mijl ten Noord Oosten van die stad.

— **Berlijn:** Het DNB beweerde, dat talrijke Britse bommenwerpers gisteravond werden neergeschoten, terwijl de Royal Airforce het Noord Westen en Westen van Duitsland aanviel. De Duitse luchtmacht viel de Oostelijke Engelse haven Ipswich aan gedurende de nacht.

ALLERLAATSTE NIEUWS

— **Londen:** De Britse Admiraliteit deelde mede, dat een groot convooi van vrachtschepen zich een doorgang gevochten heeft naar een Noordelijke Russische haven, niettegenstaande de duikboten en de hevige en vastbesloten aanvallen van meer dan 100 Duitse bommenwerpers.

— **Moskou:** Het Russische middagcommuniqué zegt: „Gedurende de nacht van 1 op 2 Juni hadden geen veranderingen van betekenis plaats aan het front. In een der sectoren van het Westelijke front sloegen Sovjet-troepen een tegenaanval af van een vijandelijk bataljon infanterie, gesteund door tanks. 4 Duitse tanks werden vernield. De lijken van meer dan 200 Duitsers werden op het slagveld gelaten."

— **Londen:** Na de verwoestende aanval van de afgelopen nacht op Essen, waaraan 1036 Britse vliegtuigen deel namen, maakte het nieuwsbureau van het Britse Ministerie van Luchtvaart bekend, dat Spitfires en bommendagende Hurricanes hedenmorgen grote vluchten uitvoerden over de gebieden van Gravelines en Hardelote in het Noorden van **Frankrijk.**

— **Moskou:** Hoewel geen gevechten op grote schaal plaats vinden aan het Russisch front, geven Russische berichten te kennen, dat het Kalininfront het toneel is van de meest levendige gevechten. Dit front loopt van ten Westen van Kalinin naar de Valdai-heuvels in de richting van de Duitse garnizoens te Rzjev en Velikie Luki. Een bericht van „Rode Ster" zeide, dat de Russen zich een weg vochten in een bewoonde plaats aan het Kalininfront en dat thans straatgevechten en een worsteling om de forfiticaties in de buitenwijken in voortgang zijn. **De plotselinge aanval zou een fabriek hebben veroverd,** welke deel uitmaakt van het Duitse brandweer-systeem.

Tsjungking: De Chinese troepen meldden de herovering van de stad Sjakitsjen in de uitgebreide strijd in de provincie Tsjekiang, doch een zegsman van het leger zeide, dat nieuwe Japanse troepen zich bewegen in Hangtsjow voor het veel-takkige invasie-offensief. Gemeld wordt, dat een Japanse speerpunt is doorgedrongen tot 35 mijl in Zuidwestelijke richting van Kinhwa, de tijdelijke hoofdstad van de kustprovincie tot binnen een afstand van 10 mijl van Sjuhsien. De Japanners hebben naar schatting 40,000 man samengehoopt te Nantsjang in de provincie Kiangsi. Het centrale Chinese nieuwsagentschap zeide, dat 400 Japanners werden gedood bij een verrassingsaanval, die den Chinezen bezit gaf van Sjakitsjen in het Westen van de provincie Tsjekiang ten Noorden van Kinhwa.

— **Washington: President Roosevelt zond een nota aan het Huis, waarin de oorlogsverklaring verzocht wordt aan de Regeringen van Bulgarije, Hongarije en Roemenië.**

In zijn boodschap zeide Roosevelt, dat deze 3 landen den Verenigden Staten de oorlog hadden verklaard, als „werktuigen van Hitler". Zij zijn betrokken in militaire activiteiten die tegen de Verenigde Landen worden gevoerd, en van plan zijn die activiteiten nog uit te breiden.

HOE INDIE STREED:

Bommen op Pontianak.

Van een biezonderen medewerker te Pontianak ontving „de Javabode" het volgende ooggetuige-verslag van het verschrikkelijke bombardement op die stad:

Pontianak, 20 December 1941.

Gisteren om 12.30 uur 's middags werd uit Noordwestelijke richting van Pontianak het geronk van vliegtuigen gehoord. Steller dezes zat te schrijven aan zijn schrijftafel, na drie dagen geleden uit Batavia te zijn teruggekeerd. Gewend aan dit motorengeronk, meestal afkomstig van onze eigen vliegboten, was ik juist van plan aan mijn bedienden te vragen hoeveel er waren, toen op hetzelfde moment een zware ontploffing plaats vond, waardoor de ruiten van het huis zwaar trilden en een tweetal kapot sprongen, ondanks dat zij met stroken papier waren beplakt. Hierna klonk een geknetter, veel gelijkende op „backfire" van motoren, doch dat vermoedelijk het geluid was van mitrailleurs der vliegtuigen zelf.

Ik begaf mij direct naar buiten om de vliegtuigen waar te nemen, die uit de bewolkte lucht (het had juist geregend) in escadrille-vorm op lager niveau neerdaalden en op een hoogte van circa 100 à 150 m. bleven doorvliegen. In totaal bestond de escadrille uit negen bommenwerpers, die drie aan drie naast elkaar vlogen en van onderen veel geleken op onze tweemotorige Glen Martin-bommenwerpers. Intussen hadden zij gedurende hun eerste vlucht over de stad de nodige schade verricht, speciaal in het Zuidoostelijke gedeelte, waar alle gebouwen dicht bij elkaar gebouwd en geheel van hout opgetrokken zijn. Een van de meest oude gedeelten van Pontianak. De vlammen en rook stegen na een paar minuten op en reeds van te voren was te voorzien, dat aan het afbranden van dit gedeelte van de stad, ondanks het hoge water, zoals de geschiedenis ons reeds herhaalde malen heeft geleerd, niets meer te doen viel.

De vliegtuigen vlogen zo laag, dat steller dezes de koorden of touwtjes kon onderscheiden, die in de achtergedeelten van de vliegtuigen naar beneden hingen, ongeveer op de plaats, waar vermoedelijk de bommenrekken zijn opgesteld. Daarna zag ik, dat zij na het geplof der bommen en het geknetter der mitrailleurs over de stad in Zuidwestelijke richting vlogen om vervolgens boven de rubberbomen en verspreid liggende inheemse nederzettingen en wamponghuizen om te draaien en terug te keren. Zij namen daarop de richting over de gouvernementskantoren en het residentiehuis, waarbij wederom het geknetter van mitrailleurs weerklonk. Wonderlijk werden er toen geen bommen geworpen.

Na de overkant van de Kapoeas te zijn overgevlogen — steeds in escadrillevorm, waar bij deze gelegenheid er zes ietwat vooruit vlogen en een drietal circa 150 à 200 meter daarachter — keerden zij terug na een voltreffer te hebben geplaatst op de olie- en benzine-opslagplaats, ongeveer een kwartier varens benedenstrooms van de „boom" van Pontianak, aan de overkant van de rivier gelegen. Hiervan steeg onmiddellijk een zware dik zwarte rookzuil naar boven, welke tot laat in de avond nog was waar te nemen en als een zwarte wolk over een gedeelte van de stad bleef hangen.

Intussen laaide het vuur aan de Zuid Oostkant van de stad steeds feller en hoger op, zodat wel te verwachten was, dat dat gedeelte, bestaande uit dicht op elkaar staande huizen, grotendeels dicht bewoond door de Chinese bevolking, door het vuur met de grond zou worden gelijk gemaakt en ook daar wel de meeste slachtoffers zouden vallen, hetgeen na afloop treurigerwijze is uitgekomen.

Drie malen keerden de vliegtuigen, terwijl ondertussen de lucht helder blauw was geworden terug, steeds van Noordwestelijke naar Zuidoostelijke richting over de stad vliegende, totdat zij, na circa 1½ uur, in Zuidwestelijke richting verdwenen, waarop de sirene na circa twee uren te hebben geloeid de afloop van het luchtalarm liet horen.

Van een paniek of verwarring in het niet getroffen deel van de stad was geen sprake, wel stonden op ieders gezicht schrik en angst te lezen. Men verkeerde in het algemeen in de mening, dat in het Noorden de strijd zou worden uitgevochten. Wel stroomde aanvankelijk het volk uit de kantoren en andere plaatsen bij elkaar, vóórdat het eigenlijk goed wist wat te doen en welke richting uit te gaan. Voor schrijver een aanwijzing, dat dit de reden was, waarom de vliegtuigen weder hun mitrailleurs lieten knetteren.

Intussen leek het gedurende de aanval, waar niets tegen gedaan kon worden, dat de aanvallers zich de tijd gaven, rustig en met zekerheid hun vernielingswerk te verrichten. Het leek op een parade van negen bommenwerpers, die voor oefeningen nu en dan, al naar het hun gelegen kwam, hun formatie wijzigden om bommen uit te werpen en met mitrailleurs te schieten.

Het gebombardeerde gedeelte van de stad bedraagt circa 2/3 km. in het vierkant, waarin dan ook vrijwel alles door het vuur is vernield. Feitelijk vormt dit gedeelte een aaneengesloten complex met hiaten, in hoofdzaak door Chinezen bewoond. Uit betrouwbare bron vernam ik, dat in totaal 81 doden zijn gevallen, gedeeltelijk getroffen door bomuitwerking en bomscherven, gedeeltelijk door mitrailleurvuur. Daarbij komen nog een 290 gewonden. Vele zwaar gewonden hebben nog getracht weg te komen, doch zijn op verschillende plaatsen dood teruggevonden.

Onder de doden is een groot aantal niet meer te herkennen personen, zowel volwassenen als zeer jonge kinderen van 2 jaar en ouder. Wat de verminking betreft, daarvan kan men zich geen denkbeeld vormen. In één woord is dit verschrikkelijk te noemen en past het niet daarvan een beschrijving te geven. Ik volsta met de mededeling, dat mede door de brand en het vuur veel lijken totaal verkoold en verbrand waren, terwijl er hedenochtend nog tal van doden waren, die van de wegen moesten worden weggehaald of tussen de resten van de woningen lagen.

Het was een hartverscheurend gezicht, onschuldige kinderen, alsof zij rustig in slaap waren gevallen, van luttele jaren ouderdom, onder de getroffenen te moeten zien liggen. De barbaren zijn zichzelven getrouw gebleven door een totaal onbeschermde stad aan te vallen met geen ander doel dan aan hun moordzucht ongebreideld gevolg te geven en deze ongestoord te kunnen botvieren.

Iets lafhartigs kan men zich niet voorstellen.

De kerken, speciaal de R.K., die niet ver van het gebombardeerde gedeelte lag, zijn gespaard gebleven, zomede de missiehuizen, met uitzondering van een gedeelte der missiescholen, waaronder de Nederlands-Chinese School aan de Baliweg, die tot aan de Parit Besar en daar over geheel in de as is gelegd. In dit gedeelte van het getroffen deel is een zestal bomgaten aangetroffen van niet al te grote afmetingen, terwijl vele huizen, die gedeeltelijk of in het geheel zijn blijven staan bomscherven en mitrailleurkogelgaten vertonen.

Het Bestuur en iedere organisatie heeft hard gewerkt, heeft gedaan wat menselijkerwijze van hen allen gevergd kon worden. Er zijn bestuursambtenaren onder, die in de afgelopen 24 uren geen oog hebben kunnen dichtdoen en steeds in de weer bleven.

Naar ik vernam zijn de vijandelijke bommenwerpers, nadat drie van onze jachtvliegtuigen kwamen opdagen in Zuidwestelijke richting verdwenen.

* * *

Wat grote verwondering heeft gewekt is, dat geen enkel Europees gebouw, woning, noch Gouvernementskantoren, noch het Residentsgebouw, zomin als het postkantoor als wel de boom of haven, waaraan de goedangs liggen, gebombardeerd zijn geworden. Een K.P.M.-schip lag aan de overkant van de rivier, doch ook dit werd ongemoeid gelaten. Trouwens er is aan de overkant van Pontianak ook niets vernield, alhoewel beweerd wordt, dat daar toch twee bommen zijn ingeslagen die gelukkigerwijze niet zijn ontploft.

Zoals ik boven reeds aanhaalde, is benedenstrooms van Pontianak de olieopslagplaats geheel in de as gelegd, althans geheel uitgebrand.

Ook is het opvallend, dat het kampement gespaard werd, hoewel het vermoedelijk in de bedoeling moet hebben gelegen, dit te treffen. Hier werd slechts één officierswoning getroffen, terwijl het dak der cantine doorzeefd werd met kogels. De bommen zijn echter een vijftigtal meters meer Zuidelijk neergekomen op de Baliweg achter het kampement en zo verder in Noordoostelijke richting, waar alles één vuurzee werd.

Even opvallend is het, dat de Aniemfabriek en daarbij gelegen complex gespaard zijn gebleven, terwijl daar dichtbij de huizen wel werden gebombardeerd en in brand gestoken. Geen rubberfabriek of grote goedangs of rijstopslagplaatsen zijn getroffen, evenmin als de werkelijke pasar, die alle toch juist de meest markante gedeelten van Pontianak vormen. Ook vernam ik niet van schade, aangebracht aan het gouvernementsdok aan de overkant van de rivier gelegen. Evenmin is schade gedaan aan de bioscoopgebouwen.

Ik spreek van moedwillig sparen van deze gedeelten, omdat het voor de bommenwerpers een klein kunstje zou zijn geweest om in de tijd, dat zij ongestoord en rustig boven Pontianak vlogen op een dergelijke geringe hoogte, de gehele plaats plat te bombarderen.

Er is slechts één Europaan, ingedeeld bij de Stadswacht, die zich toevallig in het gebombardeerde gedeelte bevond, zwaar gewond in het hospitaal opgenomen.

De gevolgtrekking, die men uit het bovenstaande als logisch zou kunnen maken, is, dat de vijand het plan heeft, vermoedelijk voor eigen doeleinden, dit alles te sparen. Mogelijkheid is niet uitgesloten, dat hij het plan had de plaats zelf te bezetten door middel van landigen van uit zee of luchttroepen en/of parachutisten, zodoende voor zich bij voorbaat voorraden, bewoning, aanlegplaatsen enz., te reserveren. Anders is de wijze van het bombardement een onbegrijpelijkheid, tenzij men het moet beschouwen als een speciale wraakneming op de Chinese bevolking.

De bevolking van de hoofdstad is in hoofdzaak, ook de Europeanen, doende zich naar plaatsen te begeven in de buitenwijken, terwijl de inheemse bevolking op meer verspreide nederzettingen aan de rand of te midden der rubberbossen woont, waar zij meent meer veilig te zijn voor eventueel te herhalen bombardementen. Overal op de wegen naar de darat, ontmoet men mensen van alle rassen bepakt en beladen met huisgerei, die in die buitenwijken een onderdak zoeken. De hoofdplaats zelf is als uitgestorven, alle huizen zijn op enkele uitzonderingen na gesloten en de nog vrij gelaten taxi's rijden, beladen met bultzakken, koffers enz., naar de buitenwijken. De straten zijn leeg en verlaten.

Rapporteur heeft in Bandoeng, niet ver van Andir, gelegenheid gehad tientallen van onze eigen vliegtuigen dagelijks in de lucht te zien en taxeert de snelheid van de vijandelijke vliegtuigen, die over Pontianak vlogen op 250 à 275 km. per uur.

De slachtoffers.

De oorzaak van het grote aantal slachtoffers is, dat de mensen in het gebombardeerde gedeelte van de stad in verwarring zich op straat hadden begeven zonder dekking, waardoor zij een gemakkelijk mikpunt werden voor de mitrailleurs der vijandelijke vliegtuigen, vanwege de modder in Pontianak is het niet goed mogelijk schuilkelders te maken, doch natuurlijke bescherming wordt geboden door de menigte parits en waterafvoeringen, waarin men zich kan dompelen en die vermoedelijk ook oorzaak zijn, dat er niet méér slachtoffers zijn gevallen, vooral tijdens de aanval, toen het hoogtij was en alles bijna onderliep.

In hoofdzaak zijn het de brisant- en brandbommen geweest, die zo'n grote schade hebben aangericht; het was zeer gemakkelijk de houten gedeelten van de stad te onderscheiden van die, waar stenen gebouwen staan, welke gespaard zijn gbleven.

Dat Mempawa zou zijn gebombardeerd blijkt niet waar te zijn, wel zijn de vijandelijke bommenwerpers aldaar op hun terugweg onderschept geworden door drie onzer jachtvliegtuigen, die intussen waren gewaarschuwd. Er heeft boven die plaats een luchtgevecht plaats gehad, waarbij door onze jagers de vijand naar zee werd verjaagd. Het resultaat is tot zover nog niet bekend geworden.

Een verrassing, zoals geweest is, zal zeer waarschijnlijk niet meer kunnen voorkomen. Men is voorbereid. Vele vrije evacuaties met behulp van de autoriteiten hebben plaats gehad naar het binnenland. Het wegzenden van het allergrootste deel der vrouwen en kinderen heeft reeds plaats gehad. Winkels en toko's zijn, evenals de kleine neringdoende warongs, gesloten, hetgeen de gewone levenswijze wel merkbaar belemmert. De angst zit er bij de mensen nog in, doch het is te hopen, dat een ieder weder tot het gewone leven terugkeert. Zolang het den vijand niet mogelijk is een landing met tenminste een paar duizend man aan de toch moeilijke kust te doen, hoeft niet te worden gevreesd. Vertrouwd moet worden op de paraatheid van onze Luchtmacht, die bewezen heeft goed van zich af te kunnen bijten.

Een hulphospitaal heeft men gemaakt van het krankzinnigengesticht gelegen aan de Zuid-Oostelijke rand van de hoofdplaats. Een negentigtal lijders van dit gesticht heeft men overgebracht naar de gevangenis, die er niet ver vandaan is gelegen.

De evacuatie van de bevolking gaat nog steeds door. Buiten rijst, die verstrekt kan worden door de autoriteiten, is voorshands geen enkel ander voedingsmiddel te verkrijgen. Het Bestuur is echter doende de distributie van de nodige levensbehoeften te regelen. Momenteel is alle nering stopgezet doordat alle toko's gesloten zijn en de eigenaars naar elders zijn gevlucht.

Door de zeer hoge waterstand bij bijna hoogste springtij staat het getroffen deel van Pontianak bijna geheel onder water. De lucht is daar nog niet zuiver, zodat waarschijnlijk tussen de verbrande resten nog cadavers moeten liggen. Van de zwaar gewonden laten nog altijd twee of drie per dag het leven.

Ik meen met het bovenstaande een juist beeld te hebben gegeven van de toestand van Pontianak, zoals die tot heden is.

De angst voor de Zuiderhoek van het Bonairiaanse kerkhof en de cholera van 1856.

Van de weg af is het al te zien, dat de gehele zuiderhoek van het Bonairiaanse kerkhof leeg is, terwijl op al de overige delen de graven dicht op elkander gehoopt liggen. Hoe dat komt? De mensen weten er u vreselijke verhalen over te vertellen.

De een zegt, dat geen mens het zal mogen wagen daar een kuil te graven; hij valt er zelf dood in. In het verre verleden is daar één man begraven met een besmettelijke ziekte, een ieder, die deze grond aanroert, krijgt dezelfde ziekte, en sterft er onmiddellijk aan. Anderen zeggen, dat er een soort pestziekte over het gehele eiland zal uitbreken, zodra er in de grond van „hoek'i suid" wordt gegraven.

Lijken deze verhalen op het eerste gezicht erg overdreven en sterk bijgelovig getint, een korte blik in de geschiedenis zal ze verklaarbaar en zelfs zeer aannemelijk maken. Vaak komt het voor, dat nader inzicht de belachelijkheid van iets wegneemt.

In de jaren rond 1856 dreigden de gele koorts, ook wel rotkoorts genaamd, en de cholera bij voortduring deze eilanden aan te tasten, daar de omliggende landen reeds besmet waren. Op zekere dag nu kwam **Kapitein De Jong** met zijn bark **„Concordia"** van Macha Rocubu, ten Westen van Cabo Onari aan de kust van Venezuela, met een lading vruchten voor Bonaire.

Voordat hij de rede van Kralendijk aandeed, begaf hij zich eerst volgens gouvernementsvoorschrift naar Klein Bonaire, naar het quarantaine-gebouw, dat nu nog te zien is, voor doktersinspectie. De dokter vertrouwde het die maal niet, en verbood den kapitein de Playa aan te doen. Maar dat beviel den mannen niet.

Iedere dag oponthoud betekent voor een boot vol vruchten een belangrijke schadepost. Ze wisten er wel raad op. Ze vertrokken, schijnbaar naar Venezuela, in werkelijkheid naar Zuid Oost Bonaire, naar Lac, om daar bij de vissers en bootwerkers hun fruit aan den man te doen. Nauwelijks echter aangekomen, stierf een der matrozen aan de cholera. De mannen van Lac wilden toen van geen fruit en geen „Concordia" meer weten, en joegen de ongewenste vreemdelingen weg.

De kapitein voer toen om naar Slagbaai, waar men nog geheel onkundig bleek te zijn aan het voorgevallene op de Playa en Lac. Aan de bevolking werd medegedeeld, dat allerlei vruchten voor een spotprijs te koop waren, geheel Rincon profiteerde van de gelegenheid, en in een ommezien was de lading verkocht.

Maar toen begon de ramp!

Mannen, die geholpen hadden bij het lossen, werden het eerst ziek. De dokter constateerde de cholera! Schrik en angst beving het gehele eiland. In enkele dagen lag half Rincon ziek te bed: dagelijks eiste de dood zijn slachtoffers. De ziekte nam zulke schrikbarende afmetingen aan, dat de Commandeur van het eiland allen Rinconero's, die nog gezond waren, dringend verzocht, naar het Zuidelijk gedeelte des eilands te vluchten, om zodoende de besmetting te isoleren. Dat maakte de angst tot een paniek. „Van angst voor de ziekte vluchtten veel mensen weg, met achterlating van zieken en stervenden", tekent de parochiekroniek aan.

De treurige stoet van overhaast vluchtenden nam er zelfs geen genoegen mede op de Playa te komen wonen; de meesten van hen liepen gezakt en gepakt tot nog ver bezuiden de meest Zuidelijke huizen, en stichtten daar op een onvruchtbaar, verlaten stuk rotsgrond een nieuw bevolkingscentrum: **Tera Corá**, genaamd naar de rode diabaas, waaruit die plaats voor een groot gedeelte bestaat. Enkelen slechts vestigden zich in Nikiboco, en heel enkele in Antriol. Heden ten dage valt het nog op, dat de bewoners van Tera Corá een geheel ander slag van mensen zijn. Ook is hun huidskleur overwegend zwart, iets wat op de Playa tot dan toe bijna niet voorkwam.

De genomen maatregel echter had tegenovergestelde uitwerking. De volksverhuizing bracht de ziekte over, en weldra was ook de Playa besmet. Het werd een ramp voor het gehele eiland.

Over het aantal doden lopen de gegevens uiteen. De Internuntius Apostolicus te Den Haag ontving begin 1857 een brief, waarin men leest: „Op Bonaire heeft de cholera 110 slachtoffers gemaakt". Een andere bron meldt, dat het aantal veel en veel groter was: Te Rincon alleen reeds 114.

Zonder twijfel heeft de ramp op de toch al gevoelige bevolking een onuitwisbare indruk gemaakt. Vandaag aan de dag hoort men er nog verhalen over vertellen, alsof de verhalers er zelf bij geweest waren.

Levend begraven.

Op medisch advies moesten de doden onmiddellijk begraven worden. Meer dan eens is men hierbij te vlug te werk gegaan, en werden mensen gekist en begraven, wier levensgeesten slechts in schijn geweken waren. Men wijst hier nog mensen aan, wier grootvader of grootmoeder door een onophoudelijk kloppen den dragers te verstaan gaven, dat ze en levend weren grafwaarts droegen. De pastoor — dat was er toen nog maar een voor het gehele eiland, namelijk pater Basilius — Capucijn — werd eveneens aangetast, maar kwam de ziekte te boven. De Heer Schoonen kwam in September 1856 van Curaçao over als assistent.

Daar de lijken in die tijd te voet naar het kerkhof gedragen werden, en in Nikiboco vele slachtoffers vielen, kon men er het werk niet meer af, en legde daar zelf een kerkhof aan, daar waar nu het erf ligt van het huis van Johannes de Palm, vader van Cyriaco, den voorlezer. Maar alle overigen werden begraven op het bestaande kerkhof, op een aparte plaats, namelijk de Zuiderhoek.

Het verbod om de grond op te graven.

Toen de ziekteperiode voorbij was, werd gelast om de bodem, waar cholera-slachtoffers begraven lagen voorlopig onaangeroerd te laten, om het gevaar voor herhaling der epidemie te voorkomen. En dat is door de Bonairianen goed onthouden! Door de lange reeks van jaren, die erop volgden, is menig detail van de ziekte en de medische voorschriften in vergetelheid geraakt, maar onuitwisbaar is in ieders geheugen achtergebleven, dat wie hoek'i suid opgraaft, de cholera wederom op Bonaire zal terugbrengen. Die choleralucht zit er nog in.

En daarom mag er geen mens aankomen, het onkruid mag niet geschoffeld, noch uitgerukt worden, men moet het verbranden. Een jaar of achttien geleden heeft pastoor Van Rooy eens willen doen alsof er geen kou aan de lucht was en den dodengraver gewoon gezegd in het zuiden te beginnen met graven te delven. Maar dat lukte den pastoor, wien veel lukte, toch niet!

KENNISGEVING

AFSCHRIFT

BESCHIKKING van den 29sten Mei 1942 No. 2363, ter uitvoering van artikel 2 van het „Prijsopdrijvings- en Hamsterbesluit 1940" (P.B. 1940 No. 44),

DE GOUVERNEUR VAN CURACAO,

Gelet op artikel 2 van het „Prijsopdrijvings- en Hamsterbesluit 1940" P.B. 1940 No. 44,

HEEFT GOEDGEVONDEN:

I. Als prijs, tegen welken de navolgende goederen ten hoogste mogen worden te koop aangeboden, verkocht of afgeleverd, vast te stellen:

A. VOOR DEN KLEINHANDEL:

1. voor de eilanden Curaçao en Aruba:

Artikel	Eenheid	Prijs
voor aardappelen No. 1 (behalve de z.g. Idahoe)	per krat van 50 lb	f 5.00
	per ½ Kg gesorteerd	„ 0.15
voor aardappelen No. 2	per krat van 50 lb	„ 4.00
	per ½ Kg gesorteerd	„ 0.13
voor corned beef	per 1/1 blik	„ 0.46
	per 1/2 blik	„ 0.34
voor maïsmeel	per 0.75 Kg. (per kan)	„ 0.17½
voor melk in blik	per blik van 14½ oz	„ 0.25
	per blik van 6 oz	„ 0.12½
voor rijst, 1e kwal. (minder dan 20% breuk)	per ½ Kg	„ 0.15
voor rijst, 2e kw. (20% of meer dan 20% breuk)	per ½ Kg	„ 0.14
voor witte suiker	per zakje van 5 lb.	„ 0.70
	per ½ Kg.	„ 0.15
voor gedroogde en gezouten visch (bakijouw)	per ½ Kg.	„ 0.80
voor lucifers	per pak	„ 0.20
voor Amerikaansche Import-cigaretten	per doos van 10 pak. à 20 st.	„ 3.70
	per pakje van 20 stuks	„ 0.41

2. voor het eiland Curaçao:

Artikel	Eenheid	Prijs
voor bruine suiker	per ½ Kg.	„ 0.11½

3. voor het eiland Aruba:

Artikel	Eenheid	Prijs
voor bruine suiker	per ½ Kg.	„ 0.12½

B. VOOR DEN GROOTHANDEL

1. **voor de eilanden Curaçao en Aruba:**

Artikel	Eenheid	Prijs
voor aardappelen No. 1 (behalve de z.g. Idahoe)	per zak van 100 lb.	„ 8.80
voor aardappelen No. 2	per zak van 100 lb.	„ 7.15
voor corned beef	per kist van 48 1/1 blikken	„ 18.50
voor corned beef	per kist van 48 1/2-blikken	„ 13.75
voor maïsmeel	per baal van 90 lb.	„ 6.90
voor melk in blik	per kist van 48 bl. à 14½ oz	„ 9.75
voor melk in blik	per kist van 96 bl. à 6 oz	„ 9.75
voor rijst, 1e kwal. (minder dan 20% breuk)	per baal van 40 Kg.	„ 8.40
voor rijst, 2e kw. (20% of meer dan 20% breuk)	per baal van 40 Kg.	„ 7.90
voor witte suiker	per baal van 100 lb.	„ 11.30
voor witte suiker	per baal van 20 zakjes à 5 lb.	„ 12.25
voor gedroogde en gezouten visch (bakijouw)	per kist van 100 lb.	„ 46.25
voor gezouten varkensvleesch (varkenskoppen)	per vat van 200 lb.	„ 35.00
voor gezouten varkensvleesch (varkensstaarten)	per vat van 100 lb.	„ 39.50

2. **voor het eiland Curaçao:**

Artikel	Eenheid	Prijs
voor bruine suiker	per baal van 100 lb.	„ 7.40

3. **voor het eiland Aruba:**

Artikel	Eenheid	Prijs
voor bruine suiker	per baal van 100 lb.	„ 8.15

TE BEPALEN:

II. Dat in deze beschikking onder groothandel verstaan wordt, elke handelstransactie waar verkoop of levering uit de eerste hand in het gebiedsdeel plaats heeft, tot hoeveelheden, welke volgens plaatselijk gebruik geacht worden bestemd te zijn voor wederverkoop en levering en détail.

III. dat het onder I. bepaalde geen betrekking heeft op prijzen van de daarin genoemde artikelen, voor zoover verstrekking daarvan geschiedt aan schepen, varende onder vreemde vlag.

IV. dat kleinhandelaren in één of meer der in deze beschikking genoemde goederen verplicht zijn een door het Bureau van Sociale en Economische Zaken uit te geven lijst van de hierbij vastgestelde maximumprijzen, opgehangen te houden op een plaats, vrij toegankelijk voor het publiek.

V. dat deze beschikking in werking treedt met ingang van den dag na dien harer plaatsing in het Publicatieblad en dat zij in de Curaçaosche Courant zal worden bekendgemaakt.

Willemstad, den 29sten Mei 1942
De Gouverneur voornoemd,
w.g. G. J. J. Wouters.

2 — 1.

EMMASTAD.

SOCIETEIT „ASIENTO":

Dagschotels: Heden: Bruine bonen garni. Morgen: Erwtensoep met kluif.

Agenda:

Di. 2 Juni 19.30 Comp. bilj. „B" kl.
20.00 Bijeenkomst Aeroclub Curaçao.
Wo. 3 Juni 19.30 Comp. bilj. Hoofdkl.
Do. 4 Juni 19.30 Comp. bilj. „C" kl.
Vr. 5 Juni 19.30 Comp. bilj. „A" kl.

WACHTDIENSTEN: Di. 2 Juni 1942

Telegram Afdeling: Hr. Carrière, tel. 553, Hotel kamer 29.
Shipping & Supplies: Hr. Voncken, tel. 304, Amalia van Solmslaan 4.
Scheepvaart Afdeling: Hr. Zee, tel. 690, Emmalaan 1.

LUCHTALARM.

Hebt u bij luchtalarm niets anders te doen,
kruip dan onder de tafel of onder het bed.